

Röben

Röben Polska Sp. z o.o.
i Wspólnicy Sp. K.
ul. Ceramiczna 2
55-300 Środa Śląska
tel.: +48 71 39 78 100
www.roben.pl
biuro@roben.pl

Rewitalizacja największego XVII-wiecznego barokowego kościoła oo. Franciszkanów w Polsce – Zamość

Kościół Zwiastowania Najświętszej Maryi Panny w Zamościu odzyskuje blask jednej z najokazalszych i najoryginalniejszych budowli XVII wieku. Liczne przebudowy, które miały na celu zaadaptowanie bazyliki na potrzeby użyteczności wojskowej czy publicznej sprawiły, że przywrócenie pierwotnego wyglądu świątyni, będącej jednym z cenniejszych zabytków Zamościa, wymagało szeroko zakrojonej rewitalizacji.

Na przełomie dziejów

W wyniku zawirowań historycznych ta wspaniała trójnawowa bazylika została w XIX w. przekazana armii austriackiej. Na początku pełniła funkcję lazaretu, później stała się magazynem zbożowym, a z czasem przebudowano ją na koszary. Od 1918 roku w pozabawionej już charakteru sakralnego budowli, funkcjonował kinoteatr, a w 1946 r. ulokowano w niej również Liceum Sztuk Plastycznych. Choć pierwsze próby zdobycia środków na odbudowę kościoła zostały podjęte w 1993 roku – w momencie odzyskania budynku przez oo. Franciszkanów, pierwsze prace budowlane rozpoczęły się dopiero w 2017 r.

Walka o dawny blask

Biorąc pod uwagę dawną klasę obiektu oraz ilość zmian jakie wprowadzono na przestrzeni XX wieku, po oddaniu w ręce armii austriackiej, kościół wymagał rewitalizacji na poziomie ok. 50%. – *Zadanie było wyjątkowo trudne. Choć bardzo często pracuję przy restauracji zabytków, to dawno nie spotkałem się z tak wymagającym obiektem. Gdy przystępowaliśmy do pracy, nie było połowy świątyni* – mówi Janusz Narolski, kierownik robót konstrukcyjnych w firmie Budmat, która przeprowadziła rewitalizację. Skala przedsięwzięcia sprawiła, że było to ogromne wyzwanie dla wszystkich stron zaangażowanych w proces przywracania świetności największego XVII-wiecznego barokowego kościoła oo. Franciszkanów w Polsce, zaczynając od samego zakonu, władarzy miasta, konserwatorów i architektów, a kończąc na społeczności

zaangażowanej w zbiórkę na rzecz odbudowy. Całkowita wartość projektu „Rewitalizacja największego XVII-wiecznego barokowego kościoła oo. Franciszkanów w Polsce – Zamość” wynosi 26 357 071 PLN, z czego 22 244 073,06 PLN pokrywa unijne dofinansowanie uzyskane w ramach „Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014–2020”, mającego na celu m.in. ochronę dziedzictwa kulturowego i rozwój zasobów kultury. Głównym celem odbudowy jest przywrócenie historycznego kształtu budowli oraz zaadaptowanie jej historycznych wnętrz (w tym podziemi) na cele kultury. Zrewitalizowana przestrzeń barokowej świątyni została co prawda przywrócona do funkcji sakralnej, nie wyklucza to jednak faktu, że będzie miejscem wydarzeń o charakterze świeckim, takich jak koncerty, spotkania poetyckie czy różnego rodzaju warsztaty, wystawy i konferencje.

Stare mury, nowe szczyty

Zakres prac był ogromny i trudny do zrealizowania. – *Najtrudniejszym zadaniem całego przedsięwzięcia było odtworzenie sklepień beczkowo-krzyżowych. W dzisiejszych czasach nie budujemy, lecz głównie restaurujemy konstrukcje tego typu. Skutkuje to tym, że coraz trudniej o specjalistów, którzy posiadaliby nie tylko wiedzę, ale i doświadczenie w tym temacie, dlatego młodsza część ekipy, która wykonywała sklepienia wymagała przeszkolenia przed przystąpieniem do prac* – wyjaśnia Narolski. Zrekonstruowane fasady i szczyty kościoła zwieńczył ceramiczny dach pokryty czerwoną naturalną dachówką BORNHOLM firmy Röben. Jej tradycyjny kształt z charakterystycznym łukowatym

wygięciem prezentuje się elegancko, tworząc przy tym wyjątkowy efekt fal światłocienia. – *Dachówka została dobrana z myślą o przywróceniu pierwotnego wyglądu świątyni. BORNHOLM to trwała ceramika, która do złudzenia przypomina układaną kiedyś dachówkę typu mnich–mniszka, ale nie wymaga zaprawy* – dodaje Narolski. Zastosowanie tego typu dachówki pomogło przywrócić zabytkowej budowli jej oryginalny wygląd, doskonale wpisując się w wielowiekową historię bazyliki. Dużym ułatwieniem dla całego procesu renowacji kościoła był fakt, że nowa dachówka miała większy format, niż ta znajdująca się dotychczas na jego pokryciu. Wpłynęło

to na usprawnienie montażu na tak dużej powierzchni i przyspieszenie przebiegu prac. Na dachu świątyni ułożono aż 25 100 sztuk podstawowej dachówki BORNHOLM w kolorze czerwonym, a także 250 gąsiorów podstawowych, 80 dachówek wentylacyjnych, 20 zakończeń gąsiora kalenicy początkowych oraz 20 zakończeń gąsiora kalenicy końcowych.

Rewitalizacja najokazalszej świątyni barokowej Pierwszej Rzeczypospolitej jest jednym z elementów przywrócenia historycznej panoramy Starego Miasta w Zamościu wpisanego na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO, co czyni go atrakcją nie tylko dla okolicznych mieszkańców, ale i turystów z całego świata.

